

Đời sống văn hóa gia đình của cư dân ngoại thành Thành phố Hồ Chí Minh trong quá trình đô thị hóa hiện nay

Lê Thị Ngọc Diệp*, Trương Thị Lam Hà**

Nhận ngày 15 tháng 8 năm 2023. Chấp nhận đăng ngày 25 tháng 10 năm 2023.

Tóm tắt: Đời sống văn hóa gia đình là một bộ phận quan trọng của đời sống xã hội. Hiện nay, đã có nhiều nghiên cứu quan tâm về đời sống văn hóa gia đình, về biến đổi đời sống văn hóa gia đình dưới sự tác động mạnh mẽ của quá trình toàn cầu hóa. Bài viết¹ đặt vấn đề tìm hiểu về thực trạng đời sống văn hóa gia đình người Việt Nam tại các huyện ngoại thành trên địa bàn Thành phố (Tp.) Hồ Chí Minh trong quá trình đô thị hóa; nhìn nhận những sự thay đổi tích cực và tiêu cực đang diễn ra trong gia đình. Từ đó, đưa ra những gợi ý chính sách góp phần nâng cao đời sống văn hóa gia đình trong bối cảnh phát triển kinh tế - văn hóa - xã hội của các huyện trên địa bàn Tp. Hồ Chí Minh.

Từ khóa: Đời sống văn hóa, gia đình, huyện ngoại thành Tp. Hồ Chí Minh.

Phân loại ngành: Văn hóa

Abstract: Cultural life in the family is an important part of daily life. There have been many interesting contemporary studies on cultural life in the family, on the change of cultural life in the family under the strong impact of the globalization process. The article focuses on the reality of cultural life in Vietnamese families in suburban rural districts of Hồ Chí Minh City; acknowledging the positive and negative changes taking place in the family. Based on research findings, it proposes a number of policy recommendation to improving the family's cultural life in the context of socio-economic development of the rural districts of Hồ Chí Minh City.

Keywords: Cultural life, family, suburban rural district of Hồ Chí Minh City.

Subject classification: Culture

1. Đặt vấn đề

Đời sống văn hóa gia đình là một bộ phận của đời sống xã hội, thường được thể hiện ở hai bình diện: văn hóa vật chất và văn hóa tinh thần. Đời sống văn hóa gia đình là cơ sở quan trọng của sự bình ổn gia đình, thể hiện chất lượng sống của các thành viên trong gia đình, giữ cho gia đình được bền vững, an sinh, hạnh phúc, góp phần xây dựng sự bình ổn của xã hội.

Trong bối cảnh hội nhập hiện nay, sự phát triển của khoa học kỹ thuật, của toàn cầu hoá, sự ra đời của các khu công nghiệp, của các đô thị... đã làm ảnh hưởng, biến đổi nhiều yếu tố trong đời sống văn hóa gia đình ở Việt Nam. Đặc biệt, tại Tp. Hồ Chí Minh, việc đẩy mạnh xây dựng đô thị, phát triển các huyện ngoại thành trở thành các quận hoặc các thành phố vệ tinh của Tp. Hồ Chí Minh là nhu cầu mang tính tất yếu trong xu thế phát triển. Điều đó có nghĩa là sự vận động và phát triển của đời sống văn hóa người dân các huyện cần có sự quan tâm để đầu tư, định hướng phát triển phù hợp với sự chuyển đổi đó, tạo điều kiện để người dân nông thôn nâng cao mức thụ hưởng

*,** Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh.

Email: lethingocdiiep@hcmussh.edu.vn

¹ Bài viết là sản phẩm của đề án “Xây dựng và phát triển Văn hóa đô thị” tại các huyện trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh giai đoạn 2021 - 2030”, theo Quyết định số 970/QĐ-SKH-CN ngày 9/12/2022 về việc phê duyệt nhiệm vụ nghiên cứu khoa học công nghệ.

văn hóa, khắc phục tình trạng chênh lệch về mức thụ hưởng văn hóa của nhân dân giữa thành thị và nông thôn. Hiện nay, mặc dù quá trình đầu tư, xây dựng và phát triển các huyện trên địa bàn Tp. Hồ Chí Minh có sự quan tâm của lãnh đạo các cấp, tuy nhiên kết quả đạt được vẫn còn những hạn chế nhất định, đặc biệt trong lĩnh vực chăm lo đời sống văn hóa vật chất và đời sống tinh thần cho người dân ngoại thành Tp. Hồ Chí Minh.

Trên cơ sở các vấn đề được nêu và căn cứ vào tình hình thực tiễn về thực trạng đời sống văn hóa của các huyện trên địa bàn Tp. Hồ Chí Minh, bài viết tập trung tìm hiểu về mức sống và hình thức cư trú của người dân; đời sống tôn giáo, tín ngưỡng; hoạt động giải trí, thể thao và yếu tố gắn kết gia đình của cư dân sinh sống tại các huyện ngoại thành trên địa bàn Tp. Hồ Chí Minh; từ đó, đề xuất một số giải pháp để nâng cao đời sống văn hóa gia đình của các huyện trên địa bàn Tp. Hồ Chí Minh.

2. Đặc điểm địa bàn khảo sát và phương pháp nghiên cứu

2.1. Đặc điểm địa bàn khảo sát

Địa bàn khảo sát của bài viết được giới hạn là khu vực địa giới hành chính của 05 huyện ngoại thành của Tp. Hồ Chí Minh, bao gồm các huyện: Bình Chánh, Cần Giờ, Củ Chi, Hóc Môn, Nhà Bè. Thời gian khảo sát từ tháng 1/2023 đến tháng 6/2023.

Thực hiện Nghị quyết Đại hội Đảng bộ Tp. Hồ Chí Minh nhiệm kỳ 2020 - 2025, thành phố tập trung phát triển đô thị các huyện vùng ven, nâng cấp cơ sở hạ tầng kinh tế - xã hội tốt hơn, người dân các huyện ngoại thành nâng cao đời sống văn hóa, hòa nhập vào sự phát triển chung của xã hội đô thị.

Các huyện ngoại thành hiện nay đều đang trong quá trình đô thị hóa, mặc dù tốc độ đô thị hóa ở các huyện có sự khác nhau (mức độ thấp, trung bình và cao), nhưng trong quá trình đô thị hóa, các huyện đều đã chú ý gắn phát triển kinh tế xã hội với phát triển văn hóa để nâng cao đời sống vật chất, đời sống văn hóa tinh thần của người dân từ cấp huyện đến cấp xã. Trong 5 huyện ngoại thành, theo số liệu thống kê năm 2022, Cần Giờ là huyện có diện tích lớn nhất, nhưng dân số ít nhất (76.000 người) với hệ sinh thái tự nhiên được xem là lá phổi xanh của thành phố. Bình Chánh có dân số đông nhất (770.000 người), sau đó là Hóc Môn (576.610 người), Củ Chi (471.087 người), Nhà Bè (222.800 người). Qua số liệu dân cư, có thể nhận thấy dân cư tập trung ngày càng nhiều ở các huyện ngoại thành Tp. Hồ Chí Minh, dẫn đến diện tích đất ở của nông thôn tăng nhanh, hạ tầng quá tải, không bắt kịp nhu cầu của người dân định cư, mặc dù các huyện ngoại thành đã từng bước xây dựng tiền đề nền tảng để phát triển đời sống kinh tế - văn hóa xã hội đáp ứng quá trình phát triển đô thị.

Khi định hướng phát triển đô thị, các huyện đều chú trọng đến tính đặc thù của địa phương. Huyện Bình Chánh, Hóc Môn với mục tiêu trở thành đầu mối kết nối trung tâm Tp. Hồ Chí Minh với các địa phương và cũng định hướng phát triển là khu đô thị cửa ngõ với hạ tầng kết nối đầy đủ tiện ích về y tế, giáo dục và thương mại... huyện Cần Giờ phát triển theo định hướng kinh tế biển. Hiện nay, giá trị sản xuất ngành dịch vụ tại Cần Giờ chiếm tỷ trọng lớn nhất trong tổng giá trị sản xuất và có tốc độ tăng trưởng cao nhất. Cơ cấu kinh tế của Cần Giờ hiện nay là công nghiệp, tiểu thủ công nghiệp chiếm tỷ lệ 14,5%, thương mại, dịch vụ chiếm tỷ lệ 47,4%, nông - lâm - thủy sản chiếm tỷ lệ 38,1%². Huyện Củ Chi có chiến lược phát triển theo hướng hình thành các khu du lịch sinh thái kết hợp bảo tồn các giá trị văn hóa, lịch sử và các cụm dân cư mật độ thấp theo hướng

² Theo báo cáo của địa phương, tỷ lệ lao động phi nông nghiệp toàn đô thị đạt 78,39% (số lao động phi nông nghiệp toàn đô thị: 26.136 lao động. Tổng số lao động làm việc ở các ngành kinh tế toàn đô thị: 37.202 lao động). Tỷ lệ lao động phi nông nghiệp khu vực nội thành, nội thị đạt 56,98% (số lao động phi nông nghiệp khu vực nội thành, nội thị: 3.999 lao động. Tổng số lao động làm việc ở các ngành kinh tế trong khu vực nội thành, nội thị: 7.018 lao động).

nghi dưỡng. Huyện Nhà Bè có vị trí cửa ngõ quan trọng từ biển Đông vào Tp. Hồ Chí Minh gắn với hệ thống dịch vụ Cảng Sài Gòn lớn nhất Nam Bộ. Định hướng phát triển và cơ cấu kinh tế - xã hội của Nhà Bè là công nghiệp cảng - dịch vụ - du lịch, khuyến khích phát triển kinh tế vườn - chăn nuôi. Sự phát triển của Nhà Bè gắn liền với thương mại - dịch vụ “trên bến dưới thuyền tấp nập” - mang nét đặc trưng của cảnh quan sông nước.

Từ tổng quan về đặc điểm địa bàn khảo sát của 5 huyện ngoại thành, có thể thấy một bức tranh chung về tác động của quá trình đô thị hóa đến sự chuyển dịch cơ cấu kinh tế - xã hội tại các huyện ngoại thành và đã tác động đến đời sống kinh tế, văn hóa, xã hội của người dân trong gia đình tại các huyện ngoại thành Tp. Hồ Chí Minh.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

- Thu thập dữ liệu thứ cấp

Thông tin thu thập cho nghiên cứu rất đa dạng, bao gồm: tạp chí và báo cáo khoa học, sách chuyên ngành, số liệu thống kê... Trên cơ sở các tài liệu thu thập, chúng tôi tiến hành lựa chọn và xử lý (phân tích, tổng hợp, so sánh) nhằm chọn lọc những thông tin cần thiết cho nội dung bài viết.

- Thu thập dữ liệu sơ cấp

Với phương pháp nghiên cứu định lượng, chúng tôi tiến hành điều tra thực địa tại 05 huyện ngoại thành Tp. Hồ Chí Minh thông qua công cụ phiếu khảo sát bảng hỏi, dung lượng mẫu là 2.000 mẫu. Đối tượng khảo sát là người dân ở 5 huyện (chủ hộ, lao động chính trong gia đình) có nhiều nghề nghiệp khác nhau, độ tuổi từ 18 đến dưới 55 tuổi, nam là 1.174 người, nữ là 826 người; trình độ học vấn người dân ở 5 huyện tập trung ở mức “Tốt nghiệp tiểu học” 27,9% và “Tốt nghiệp trung học cơ sở” là 22,5%, trình độ học vấn của người được phỏng vấn cao nhất là “Sau đại học” 1,3% và thấp nhất là “Không đi học” chiếm 2,7%. Để đảm bảo tính đại diện, mẫu nghiên cứu được chọn theo phương pháp chọn mẫu cụm nhiều giai đoạn (multi-stage sampling) và chọn mẫu chỉ tiêu (quota sampling) dựa trên danh sách phân loại các xã theo mức độ đô thị hóa tại mỗi huyện khảo sát.

Với phương pháp nghiên cứu định tính, chúng tôi thực hiện phỏng vấn sâu 40 công chức, viên chức, cán bộ quản lý nhà nước về văn hóa, thể thao cấp huyện và ở cơ sở; các chuyên gia lĩnh vực văn hóa, thông qua cách chọn mẫu theo phương thức có chủ đích.

3. Kết quả nghiên cứu

3.1. Các hoạt động của chính quyền địa phương trong việc xây dựng đời sống văn hóa gia đình

Trong những năm gần đây, nhằm xây dựng và phát triển đời sống văn hóa trong gia đình ở các huyện ngoại thành, Tp. Hồ Chí Minh đã triển khai các hoạt động về gia đình như: Triển khai Nghị định số 02/2013/NĐ-CP ngày 03 tháng 01 năm 2013 của Chính phủ quy định về công tác gia đình; Triển khai kế hoạch thực hiện quyết định số 629/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ về “Phê duyệt Chiến lược phát triển gia đình Việt Nam đến năm 2020, tầm nhìn 2030”; Triển khai thực hiện Chương trình giáo dục đời sống gia đình trong năm 2022; Xây dựng kế hoạch thực hiện Chương trình xây dựng gia đình hạnh phúc giai đoạn 2020 - 2025; Triển khai thực hiện “Bộ tiêu chí ứng xử trong gia đình”... Các hoạt động trên đều được chính quyền các huyện thực hiện xuyên suốt, mang tính liên tục. Vì sự hình thành những giá trị văn hóa phải trải qua một quá trình tích lũy, nên việc xây dựng văn hóa gia đình không thể một sớm một chiều mà cần phải thực hiện trong một thời gian dài, hình thành thói quen, nề nếp trong gia đình. Chính vì điều này, cần sự kiên nhẫn thực hiện từ các cấp chính quyền và sự đồng thuận từ phía người dân.

Hệ thống thiết chế văn hóa của các huyện hiện nay gồm có: các trung tâm văn hóa, trung tâm thể dục thể thao, công viên văn hóa, nhà văn hóa, nhà thiếu nhi, khu vui chơi thiếu nhi, thư viện,

trung tâm học tập cộng đồng, sân bóng đá, sân bóng chuyền, hồ bơi, sân quần vợt, thể dục thẩm mỹ, phòng đọc sách... từ cấp huyện đến cấp xã. Các thiết chế văn hóa được xây dựng góp phần từng bước khắc phục tình trạng chênh lệch về mức thụ hưởng văn hóa, thể thao, vui chơi giải trí của nhân dân trên địa bàn huyện với các quận, huyện của thành phố. Hệ thống thiết chế văn hóa cơ sở được đầu tư hoàn thiện, phục vụ nhu cầu học tập, sinh hoạt văn hóa, vui chơi giải trí cho nhân dân và các sinh hoạt xã hội khác. Nhìn chung, các thiết chế văn hóa được đầu tư, phát huy tác dụng, từng bước thu hẹp khoảng cách về hưởng thụ văn hóa giữa nội thành và ngoại thành, giữa các khu vực dân cư trong huyện.

Các huyện cũng chú ý việc kết nối người dân trong các hoạt động vui chơi giải trí, hưởng thụ văn hóa. Các hoạt động văn hóa, thể thao được tổ chức thực hiện với nhiều hoạt động phong phú, đa dạng đáp ứng nhu cầu tinh thần của người dân, mang tính gắn kết gia đình như ở huyện Bình Chánh có tổ chức ngày hội Kết nối gia đình vào 27/6/2020 với các hoạt động: Hội thi nấu ăn gia đình vào bếp, Hội thi thời trang gia đình, Hội thi khoanh khắc gia đình online... Hay thực hiện phong trào “Gia đình trồng cây xanh”, vận động mỗi hộ trồng ít nhất 2 loại hoa tại gia đình.

Huyện Cần Giờ cũng đã tổ chức nhiều hoạt động văn hóa, thể thao trong Lễ hội Nghinh Ông Cần Giờ như: hội thi “đờn ca tài tử”; tổ chức “Ngày hội văn hóa - thể thao quần chúng xây dựng đời sống văn hóa nông thôn mới”; tổ chức nhiều chương trình tập huấn, giao lưu văn nghệ quần chúng, giao lưu câu lạc bộ tại các xã, thị trấn; vận động xây dựng đường sá, cầu cống, nhà tình thương cho các gia đình chính sách...; đầu tư xây dựng các điểm vui chơi, giải trí, thể dục, thể thao.

Huyện Củ Chi cũng có nhiều hoạt động thể dục thể thao, các phong trào quần chúng đa dạng như: phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa”, cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh”, xây dựng huyện Củ Chi “Xanh - Sạch - Đẹp - An toàn”... được triển khai sâu rộng, tạo sự đồng thuận và thu hút đông đảo các tầng lớp nhân dân tham gia. Chất lượng hoạt động của các ấp, khu phố văn hóa được nâng lên.

Riêng ở huyện Hóc Môn, các hoạt động do địa phương tổ chức như: phong trào “Người tốt - Việc tốt”, “Người con hiếu thảo”. Các hoạt động văn hóa văn nghệ như: Tiếng mõ Nam Lân, Liên hoan tiếng hát Nông thôn mới,... giúp nâng cao đời sống tinh thần của người dân. Huyện cũng tổ chức các hoạt động thể dục thể thao gắn giáo dục thể chất với giáo dục tri thức, đạo đức, kỹ năng sống cho thanh thiếu nhi bằng nhiều hình thức đa dạng. Trong các câu lạc bộ về sáng tác, đờn ca tài tử, dưỡng sinh, hoa lan cây cảnh, đàn ghita, Aerobic, võ thuật của huyện, có câu lạc bộ xây dựng gia đình hạnh phúc, sinh hoạt định kỳ hàng quý hoặc 6 tháng với các nội dung chia sẻ kinh nghiệm trong việc giữ gìn hạnh phúc gia đình, nuôi dạy con cái... Ngoài ra, huyện còn triển khai thực hiện thí điểm bộ tiêu chí ứng xử trong gia đình tại xã Thới Tam Thôn góp phần hiệu quả trong công tác gia đình và phòng, chống bạo lực gia đình.

Huyện Nhà Bè tổ chức nhiều Hội nghị báo cáo chuyên đề Gia đình với chủ đề “Yêu thương và chia sẻ”, “Thực hiện bình đẳng giới vì hạnh phúc gia đình”, “Giữ lửa trong gia đình”...; Tổ chức tập huấn phổ biến, giáo dục pháp luật cho nạn nhân bạo lực gia đình và người có hành vi bạo lực gia đình;... Qua đó, nhằm nâng cao nhận thức, trách nhiệm của gia đình, cộng đồng trong phòng, chống bạo lực gia đình, đồng thời đẩy mạnh công tác tuyên truyền, vận động các tầng lớp nhân dân thực hiện nếp sống văn minh, văn hóa ứng xử trong gia đình, cộng đồng, kế thừa truyền thống tốt đẹp của gia đình Việt Nam. Bên cạnh đó, huyện thường phối hợp với các đơn vị tổ chức các suất diễn phục vụ người dân và công nhân tại Khu công nghiệp Hiệp Phước vào dịp lễ, tết cho người dân xa quê. Tổ chức ngày hội văn hóa - thể thao quần chúng xây dựng đời sống văn hóa nông thôn mới với nhiều nội dung như: nhảy sạp, múa sạp; gánh nước qua cầu khí; thi khéo tay (trang trí nón lá); thi viết thư pháp Việt; bắt cá trong chum; bịt mắt đập niêu; ai nhanh hơn; thi trình diễn trang phục; hội thi giọng ca cải lương nông thôn mới và các trò chơi dân gian...

3.2. Thực trạng đời sống văn hóa vật chất

3.2.1. Mức sống của người dân

Ở gia đình các huyện ngoại thành, tuy đời sống kinh tế của các hộ dân không có sự phát triển vượt bậc, nhưng nhu cầu vật chất tối thiểu đã được nâng cao hơn so với trước kia. Theo kết quả khảo sát bảng hỏi 2.000 hộ gia đình ở 5 huyện ngoại thành, có 53,4% thu nhập của các cá nhân là dưới 5 triệu đồng (mức thấp nhất trong các mức thu nhập được khảo sát), và đa số các hộ gia đình thu nhập bình quân là từ 5-10 triệu đồng/hộ gia đình. Mức này thấp hơn so với thu nhập bình quân 6,008 triệu đồng/người/tháng của Tp. Hồ Chí Minh (Tổng cục Thống kê, 2022).

Bảng 1: Mức thu nhập của cá nhân và mức thu nhập của hộ gia đình tại 5 huyện ngoại thành Tp. Hồ Chí Minh

Mức thu nhập của cá nhân	Số lượng	Tỷ lệ %
Dưới 5 triệu	1068	53.4
Từ 5 triệu đến dưới 10 triệu	635	31.8
Từ 10 triệu đến dưới 15 triệu	204	10.2
Từ 15 triệu đến dưới 20 triệu	71	3.6
Từ 20 triệu đến dưới 25 triệu	18	.9
Từ 25 triệu trở lên	4	.2
Tổng	2000	100.0

Mức thu nhập của hộ gia đình	Số lượng	Tỷ lệ %
Dưới 5 triệu	155	7.8
Từ 5 triệu đến dưới 10 triệu	714	35.7
Từ 10 triệu đến dưới 15 triệu	539	27.0
Từ 15 triệu đến dưới 20 triệu	320	16.0
Từ 20 triệu đến dưới 25 triệu	157	7.9
Từ 25 triệu trở lên	115	5.8
Tổng	2000	100.0

Nguồn: Khảo sát xây dựng và phát triển văn hóa đô thị tại các huyện trên địa bàn Tp. Hồ Chí Minh giai đoạn 2021-2030

Điều này cho thấy, mặc dù đã có sự chuyển đổi cơ cấu nghề nghiệp từ nông nghiệp sang công nghiệp và quá trình đô thị hóa diễn ra khá nhanh ở một số huyện, nhưng thu nhập bình quân của các gia đình ở các huyện ngoại thành vẫn chưa cao. Điều này cũng dẫn đến việc người dân hạn chế nhu cầu mua sắm các trang thiết bị gia đình nếu vượt quá khả năng chi tiêu. Kinh tế nhiều hộ gia đình không phát triển mang tính nhay vọt, nhưng đời sống gia đình cũng có sự chuyển biến hơn so với trước kia, hầu hết gia đình đều có tivi, điện thoại thông minh, xe máy... Trong 5 huyện, Cần Giờ hiện nay đang hướng đến phát triển du lịch, nhưng thực tế người dân tham gia vào hoạt động du lịch không nhiều, hàng năm, khách du lịch đến tham quan đông chủ yếu vào các dịp lễ (như 2/9, 30/4, lễ hội Nghinh Ông...) nên sự phát triển kinh tế gắn liền với du lịch chưa cao, sự phát triển đời sống vật chất ở các hộ gia đình từ du lịch khá ít, không có sự đột phá. Các hộ dân làm nghề biển có đời sống kinh tế cũng ở mức độ trung bình. Theo kết quả khảo sát người dân, các huyện ít công ty

lao động; người dân đi học ở thành phố (các trường cao đẳng, đại học ở các quận nội thành), học xong về địa phương khó xin việc làm, phải trở ngược lên thành phố tìm việc, hoặc vào làm trong các khu chế xuất (Quận 7).

Bên cạnh đó, cũng như người dân ở các quận nội thành, theo nhu cầu của xã hội hiện đại, hầu hết các gia đình ở huyện ngoại thành, tivi, điện thoại thông minh... đã trở nên phổ biến. Mạng internet và cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 cũng đã ảnh hưởng nhiều đến đời sống gia đình. Với việc dễ dàng tiếp cận điện thoại thông minh, các cá nhân trong gia đình dành nhiều thời gian cho nhu cầu giải trí cá nhân qua điện thoại hơn so với trước đây, đặc biệt là thế hệ trẻ.

3.2.2. Hình thức cư trú

Kết quả thực hiện khảo sát cho thấy, hầu hết các gia đình được khảo sát đều có hình thức cư trú là thường trú (chiếm 90,6%), điều này cho thấy, phần lớn các gia đình ở các huyện ngoại thành được khảo sát không chịu quá nhiều gánh nặng về khoản kinh phí thuê trọ. Mặc dù Tp. Hồ Chí Minh là nơi dân nhập cư nhiều, phần đông dân nhập cư phải thuê trọ, nhưng tỷ lệ này ở các huyện ngoại thành không cao (trừ huyện Bình Chánh với thành phần dân nhập cư nhiều). Đa số các gia đình khi được khảo sát cũng không có dự định chuyển đổi chỗ ở ra khỏi phạm vi cư trú (98% không và chắc chắn không có dự định thay đổi chỗ ở trong phạm vi huyện đang cư trú, 97,3% không và chắc chắn không có dự định thay đổi chỗ ở khỏi phạm vi huyện đang cư trú).

Bảng 2: Hình thức cư trú của người dân tại 5 huyện ngoại thành Tp. Hồ Chí Minh

Hình thức cư trú hiện nay	Số lượng	Tỷ lệ %
Thường trú	1811	90.6
Tạm trú	189	9.5
Tổng	2000	100.0

Nguồn: Khảo sát xây dựng và phát triển văn hóa đô thị tại các huyện trên địa bàn Tp. Hồ Chí Minh giai đoạn 2021-2030

Sự gắn bó với địa bàn cư trú hiện đang sinh sống và trong tương lai cũng là cơ sở để các gia đình nâng cao nhu cầu sinh hoạt vật chất của mình. Từ đó, địa phương cũng dễ dàng có kế hoạch cụ thể để nâng cao đời sống vật chất ở địa phương mình với nhóm cư dân khá ổn định trên.

3.3. Thực trạng đời sống văn hóa tinh thần

3.3.1. Hoạt động sinh hoạt tôn giáo, tín ngưỡng

Về hoạt động sinh hoạt phong tục tín ngưỡng trong gia đình, theo người dân, mặc dù chủ trương xây dựng nông thôn mới, văn minh đô thị nhưng tốc độ đô thị hóa ở một số huyện ngoại thành không cao, người dân vẫn giữ được nếp sống của văn hóa nông thôn, thuần chất, giữ được truyền thống văn hóa đặc trưng của gia đình Nam Bộ. Đa số người dân vẫn còn giữ được nếp nhà, nếp sống các gia đình vẫn mang tính thôn quê, vẫn cúng cơm, thắp hương ông bà đầy đủ trong những ngày xuân, mừng tuổi người thân trong gia đình. Như nhiều gia đình ở xã Cần Thạnh, huyện Cần Giờ vẫn giữ được phong tục là đám giỗ không con cháu nào vắng mặt, đều phải hiện diện đầy đủ để thắp hương cúng tổ tiên v.v... Các cán bộ làm công tác văn hóa ở địa phương cho biết, khi thực hiện công tác tuyên truyền giữ gìn văn hóa truyền thống, giữ gìn bản sắc văn hóa địa phương cho người dân, vẫn luôn khuyến khích người dân giữ nếp nhà, giữ nếp sinh hoạt truyền thống của ông bà.

Về các hoạt động sinh hoạt tôn giáo, tín ngưỡng, có hơn 30% người được khảo sát thường xuyên hoặc rất thường xuyên duy trì các hoạt động cúng bái chủ yếu tại nhà.

Bảng 3: Hoạt động cúng bái của người dân tại 5 huyện ngoại thành Tp. Hồ Chí Minh

Hoạt động cúng bái của người dân	Số lượng	Tỷ lệ %
Không bao giờ	387	19.4
Hiếm khi	284	14.2
Thỉnh thoảng	696	34.8
Thường xuyên	445	22.3
Rất thường xuyên	188	9.4
Tổng	2000	100.0

Nguồn: Khảo sát xây dựng và phát triển văn hóa đô thị tại các huyện trên địa bàn Tp. Hồ Chí Minh giai đoạn 2021-2030

Đối với sinh hoạt tại các cơ sở thờ tự, chỉ có 12% người được hỏi còn thường xuyên hoặc rất thường xuyên thực hiện hoạt động này, trong khi có đến 44,7% không thực hiện hoạt động này. Về sinh hoạt hội đoàn tôn giáo, chỉ có 9,7% người được hỏi cho rằng thường xuyên hoặc rất thường xuyên thực hiện hoạt động này và có đến 54,6% cho rằng không bao giờ thực hiện hoạt động này.

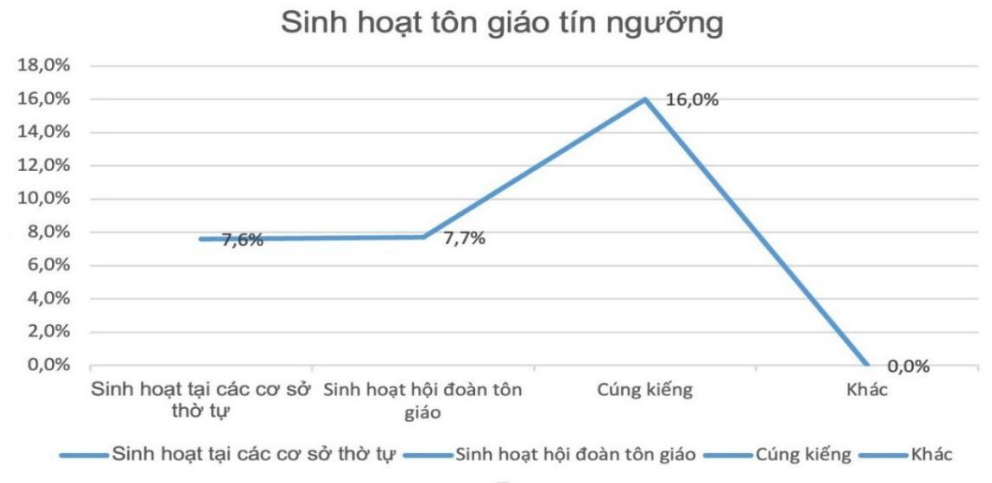
Bảng 4: Mức độ sinh hoạt tại các cơ sở thờ tự và hội đoàn tôn giáo của người dân tại 5 huyện ngoại thành Tp. Hồ Chí Minh

Sinh hoạt tại các cơ sở thờ tự	Số lượng	Tỷ lệ %
Không bao giờ	893	44.7
Hiếm khi	360	18.0
Thỉnh thoảng	509	25.5
Thường xuyên	167	8.4
Rất thường xuyên	71	3.6
Tổng	2000	100.0
Sinh hoạt hội đoàn tôn giáo	Số lượng	Tỷ lệ %
Không bao giờ	1091	54.6
Hiếm khi	365	18.3
Thỉnh thoảng	352	17.6
Thường xuyên	117	5.9
Rất thường xuyên	75	3.8
Tổng	2000	100.0

Nguồn: Khảo sát xây dựng và phát triển văn hóa đô thị tại các huyện trên địa bàn Tp. Hồ Chí Minh giai đoạn 2021-2030

Kết quả khảo sát cho thấy, đối với việc sinh hoạt tại các cơ sở thờ tự, có 62,7% không bao giờ hoặc hiếm khi sinh hoạt tại các cơ sở thờ tự, có 72,9% không bao giờ hoặc hiếm khi sinh hoạt hội đoàn tôn giáo. Qua đó, hoạt động cúng bái có tỷ lệ chọn ở mức cao hơn so với các hoạt động sinh hoạt tôn giáo còn lại.

Biểu đồ 1: Sinh hoạt tôn giáo tín ngưỡng

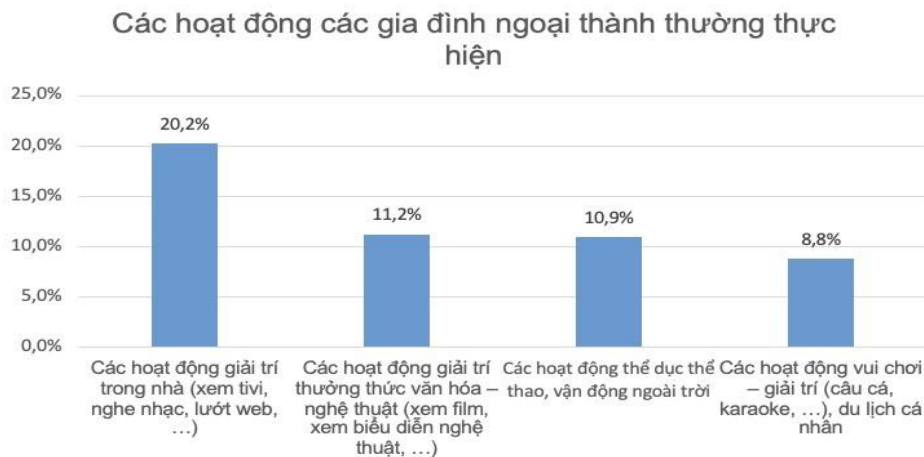
Nguồn: Khảo sát xây dựng và phát triển văn hóa đô thị tại các huyện trên địa bàn Tp. Hồ Chí Minh giai đoạn 2021-2030

Các sinh hoạt tôn giáo, tín ngưỡng của người dân ở các huyện ngoại thành chủ yếu những người lớn tuổi, nhất là phụ nữ, thường tham gia các hoạt động lễ hội tín ngưỡng ở địa phương, các hoạt động từ thiện của các tổ chức tôn giáo; tham gia hành hương đến các địa điểm linh thiêng như: Miếu Bà Chúa Xứ, Linh Sơn Thánh Mẫu, Cha Trương Bửu Diệp, Mẹ Quan âm Nam Hải... hành hương trong các dịp lễ lớn của các cơ sở tôn giáo để thể hiện lòng tôn kính và gửi gắm niềm tin, ước vọng.

3.3.2. Hoạt động giải trí

Về hoạt động giải trí nâng cao đời sống văn hóa tinh thần trong các gia đình tại các huyện ngoại thành Tp. Hồ Chí Minh, có thể nhận thấy các hoạt động giải trí trong nhà như xem tivi, nghe nhạc, lướt web xem tin tức... được các gia đình thực hiện thường xuyên (28,7% thực hiện rất thường xuyên, 40,6% thường xuyên, 25,5% thỉnh thoảng, 3,2% hiếm khi và 2% không bao giờ).

Biểu đồ 2: Các hoạt động các gia đình ở ngoại thành thường thực hiện

Nguồn: Khảo sát xây dựng và phát triển văn hóa đô thị tại các huyện trên địa bàn Tp. Hồ Chí Minh giai đoạn 2021-2030

Với việc dễ dàng tiếp cận điện thoại thông minh, các cá nhân trong gia đình dành nhiều thời gian cho nhu cầu giải trí cá nhân qua điện thoại hơn so với trước đây, đặc biệt là thế hệ trẻ. Việc thực hiện các hoạt động giải trí, thưởng thức văn hóa nghệ thuật như xem phim, xem biểu diễn... ít được các gia đình quan tâm hơn (20,5% không bao giờ, 14,3% hiếm khi, 43,5% thỉnh thoảng, 15,3% thường xuyên, 6,4% rất thường xuyên). Có thể thấy nhu cầu xem phim, xem biểu diễn nghệ thuật vì tốn chi phí, không linh hoạt được thời gian... nên không được các gia đình thực hiện thường xuyên.

3.3.3. Hoạt động thể dục thể thao

Mức độ tham gia các hoạt động thể dục thể thao, vận động ngoài trời, các hoạt động vui chơi, giải trí (câu cá, karaoke...), du lịch chung gia đình thì các gia đình thỉnh thoảng mới thực hiện.

Bảng 5: Sinh hoạt gia đình thông qua các hoạt động thể dục thể thao, vận động ngoài trời, du lịch...

Các hoạt động thể dục thể thao, vận động ngoài trời	Số lượng	Tỷ lệ %
Không bao giờ	544	27.2
Hiếm khi	383	19.2
Thỉnh thoảng	800	40.0
Thường xuyên	209	10.5
Rất thường xuyên	64	3.2
Tổng	2000	100.0
Du lịch chung gia đình	Số lượng	Tỷ lệ %
Không bao giờ	371	18.6
Hiếm khi	357	17.8
Thỉnh thoảng	1078	53.9
Thường xuyên	145	7.2
Rất thường xuyên	49	2.5
Tổng	2000	100.0

Nguồn: Khảo sát xây dựng và phát triển văn hóa đô thị tại các huyện trên địa bàn Tp. Hồ Chí Minh giai đoạn 2021-2030

Bên cạnh đó, phỏng vấn sâu những người dân lớn tuổi cũng cho thấy, họ chủ yếu ở nhà, rất ít tham gia các hoạt động bên ngoài kể cả hoạt động thể dục thể thao cùng với gia đình. Như vậy, trong các hoạt động liên quan đến hưởng thụ văn hóa tinh thần, thì đứng đầu là các hoạt động giải trí trong nhà, kế đến là thưởng thức văn hóa nghệ thuật bên ngoài, vận động ngoài trời và cuối cùng là vui chơi giải trí ngoài trời.

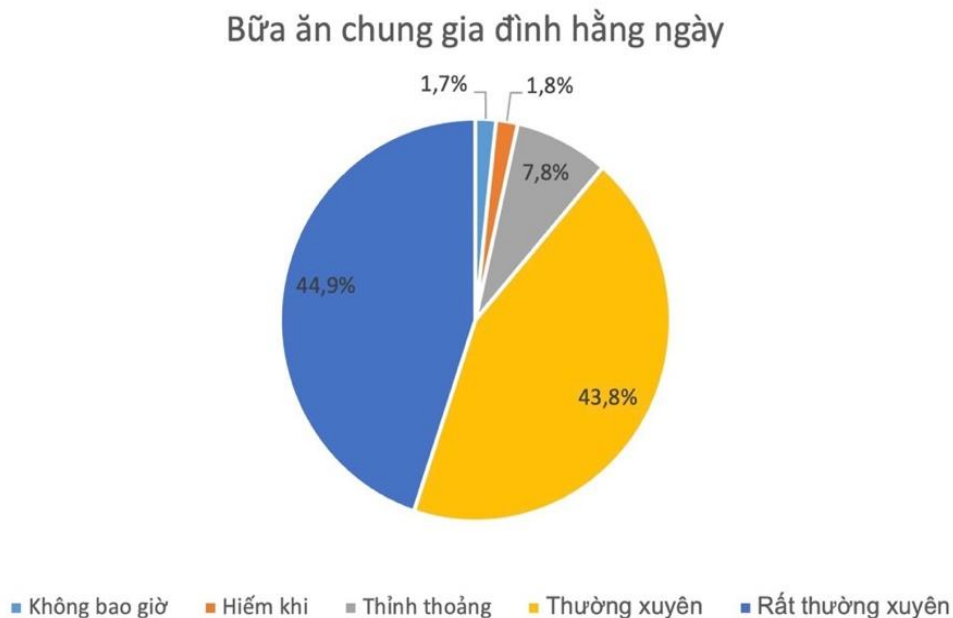
3.3.4. Yếu tố gắn kết gia đình

Về gắn kết các thành viên trong gia đình thông qua các mối quan hệ. Đây cũng là nền tảng quan trọng trong đời sống văn hóa tinh thần gia đình, quyết định việc hình thành nhận thức và hành vi của mỗi cá nhân. Ở các huyện ngoại thành theo khảo sát của chúng tôi, các mối quan hệ giữa các thành viên trong gia đình trên tinh thần tôn trọng nhau, không áp đặt, ít bạo lực gia đình, không có

phân biệt giới, mang tính bình đẳng. Mọi quan hệ trong gia đình giữa ông bà, cha mẹ, con cháu tương đối thuận hòa, ít xảy ra mâu thuẫn; con cái được tự do thể hiện ý kiến, tự quyết định công việc và hôn nhân. Mô hình gia đình ở các huyện ngoại thành hiện nay chủ yếu là gia đình hai thế hệ, rất ít các gia đình 3, 4 thế hệ sống chung. Theo kết quả khảo sát, trung bình có khoảng 4 thành viên sinh sống trong một hộ gia đình. Ở các gia đình con cái ra sống riêng, không ở chung cha mẹ, nhưng vẫn dành thời gian thăm nom, gần gũi, chăm sóc cha mẹ vào cuối tuần.

Để duy trì mối quan hệ giữa các thành viên gia đình, các gia đình ở các huyện ngoại thành cũng chú ý đến các hoạt động chung giữa các thành viên trong sinh hoạt hàng ngày thông qua bữa ăn chung, các hoạt động tụ họp trong gia đình... Theo số liệu khảo sát, trong các gia đình, rất thường xuyên ăn chung với nhau bữa cơm gia đình hàng ngày (44,9%), còn lại là thường xuyên (43,8%). Mặc dù chiếm số lượng ít nhưng vẫn có một bộ phận các gia đình chỉ thỉnh thoảng (7,8%), hiếm khi (1,8%) hoặc không bao giờ (1,7%) ăn chung bữa ăn gia đình. Mức độ gắn kết giữa các thành viên trong gia đình thể hiện qua bữa ăn chung trong các gia đình tại 5 huyện ngoại thành Tp. Hồ Chí Minh được thể hiện cụ thể tại Biểu đồ dưới đây:

Biểu đồ 3: Bữa ăn chung gia đình hàng ngày

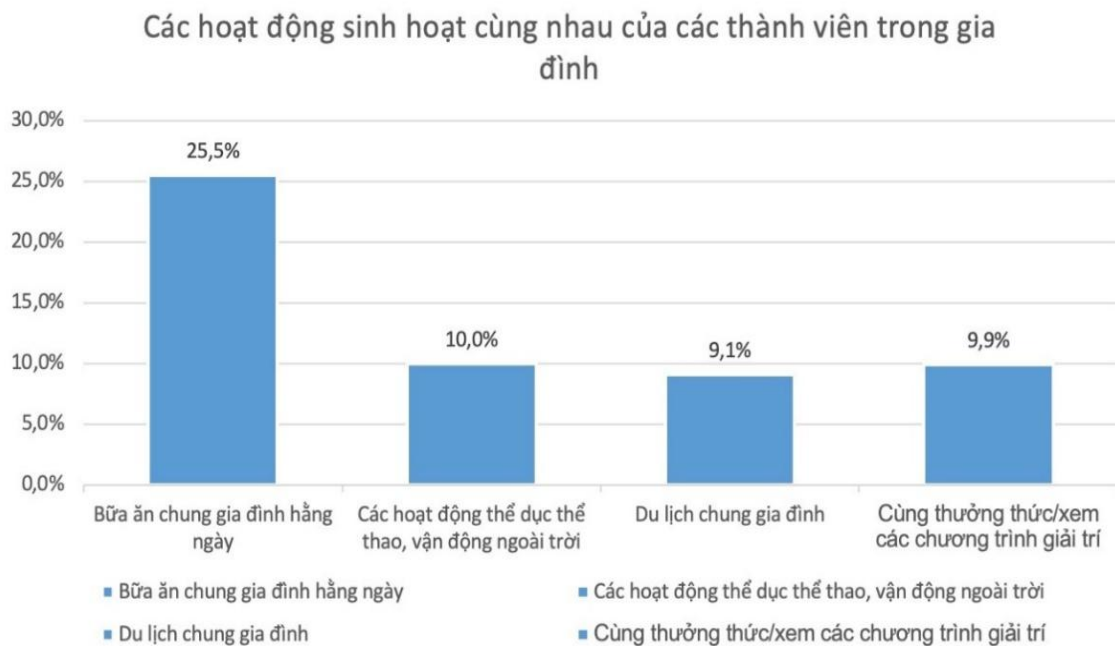

Nguồn: Khảo sát xây dựng và phát triển văn hóa đô thị tại các huyện trên địa bàn Tp. Hồ Chí Minh giai đoạn 2021-2030

Đây cũng là vấn đề cần quan tâm trong các gia đình, khi thời gian gắn kết trong gia đình ngày càng thu hẹp, thời gian biểu của các gia đình không giống nhau, nên việc tổ chức một bữa ăn chung để các thành viên quây quần cũng có nhiều gia đình không thể thực hiện được. Bữa ăn chung thật sự rất quan trọng, nhất là trong cuộc sống hiện đại ngày nay, vì đây là thời gian quây quần ít ỏi mà cả gia đình có thể tụ họp, thăm hỏi nhau, trò chuyện và chia sẻ với nhau những gì diễn ra trong ngày. Ở ngoại thành, các huyện đều đang trong quá trình đô thị hóa, mặc dù tốc độ đô thị hóa chưa cao nhưng nhiều gia đình đã không cùng ăn cơm chung, thì sau này khi đô thị hóa mạnh, các huyện lên quận, thành phố, có thể tỷ lệ này sẽ còn cao hơn.

Bên cạnh bữa cơm gia đình, các gia đình thường tụ họp để xem các chương trình giải trí trên tivi (18,7% không bao giờ, 15% hiếm khi, 38,8% thỉnh thoảng, chỉ có 20,5% là thường xuyên và 6,9% là rất thường xuyên). Theo đó, các hoạt động sinh hoạt cùng nhau của các thành viên trong gia đình nhằm đánh giá mức độ gắn kết giữa các thành viên trong gia đình tại 5 huyện ngoại thành Tp. Hồ Chí Minh được thể hiện tại Biểu đồ sau:

Biểu đồ 4: Các hoạt động sinh hoạt cùng nhau của các thành viên trong gia đình

Nguồn: Khảo sát xây dựng và phát triển văn hóa đô thị tại các huyện trên địa bàn Tp. Hồ Chí Minh giai đoạn 2021-2030

Có thể thấy, việc cùng xem tivi là hoạt động sinh hoạt chung của gia đình được thực hiện nhiều hơn so với các hoạt động chung khác, nhưng tỷ lệ không quá cao và quá thường xuyên. Có những hộ gia đình không bao giờ hoặc hiếm khi xem tivi cùng nhau, và đa số các hộ được phỏng vấn trả lời rằng, họ thỉnh thoảng mới xem. Ngoài ra, qua kết quả điều tra, chúng tôi nhận thấy việc cùng nhau hoạt động thể dục thể thao, vận động ngoài trời của các gia đình không nhiều (27,2% không bao giờ, 19,2% hiếm khi, 40% thỉnh thoảng, chỉ có 10,5% là thường xuyên và 3,2% là rất thường xuyên thực hiện hoạt động này), cùng nhau đi du lịch chung cũng không quá thường xuyên ở các gia đình (18,6% không bao giờ, 17,8% hiếm khi, 53,9% thỉnh thoảng, chỉ có 7,2% là thường xuyên và 2,5% là rất thường xuyên đi du lịch cùng nhau) (Bảng 5). Kết quả khảo sát cho thấy, ngoài thời gian học tập và làm việc, thì tính kết nối giữa các thành viên trong gia đình không cao như trước đây. Các hoạt động có sự tham gia chung của gia đình không thường xuyên được thực hiện. Tính kết nối giữa các thành viên gia đình qua các hoạt động chung như ăn cơm chung, cùng hoạt động thể dục thể thao chung, cùng đi du lịch chung, cùng xem các chương trình giải trí chung... không đồng nhất ở các gia đình. Trong các hoạt động thì các gia đình thường xuyên thực hiện nhất là ăn chung, kế đến là cùng hoạt động ngoài trời, cùng xem các chương trình giải trí và cuối cùng là cùng du lịch chung gia đình.

Ngoài ra, nghiên cứu cũng cho thấy, vai trò và quyền của phụ nữ trong gia đình cũng như ngoài xã hội ngày càng được nâng cao, quyền trẻ em đang được các gia đình và xã hội quan tâm hơn. Vai trò

của người phụ nữ trong gia đình cả trước kia lẫn hiện nay đều quan trọng. Đặc biệt ở những địa phương có nghề nghiệp đặc thù như ở huyện Cần Giờ là nghề đi biển: đàn ông đi biển, phụ nữ ở nhà quán xuyến gia đình.

Theo Phòng vấn một người dân: “Hồi đó chú đi làm suốt luôn, năm đi hết 10 tháng, đi ở miền Tây, đánh bắt xuống miền Tây rồi tới tết mới về, xuống tới cả Phú Quốc. Giờ còn qua Indo, Mã lai. Hồi đó chú đi 1 tháng về 1 lần, giờ đi xa, có khi nhà hôn sự khỏi về, nói thẳng 1 năm ở ngoài biển luôn. Ví dụ nhà có hậu sự không biết. Xưa chú đi 8 năm. Chú có thằng con trai mà nó bị tai nạn chết chú không về được, chú ở ngoài biển bão không về được, gần bờ thì đỡ, xa bờ ở nhà có gì không về được, cũng khổ, tại cuộc sống chứ gì. Chú có bà xã may đồ rồi bán lật vật, xoay xở cũng được. Cái gì cũng nhờ phụ nữ ở nhà, phụ nữ yếu vậy chứ quán xuyến, chứ đàn ông không là không được” (ông T.V.T, 1955, nghề biển, thợ may, Cần Giờ).

4. Thảo luận

Qua kết quả nghiên cứu, có thể nhận thấy, chính quyền địa phương các huyện ngoại thành Tp. Hồ Chí Minh đã có nhiều nỗ lực để nâng cao đời sống văn hóa vật chất và đời sống văn hóa tinh thần cho người dân. Về thực trạng đời sống văn hóa vật chất, có thể nhận thấy hầu hết nguồn thu nhập chính của hộ gia đình là từ ngành nghề phi nông nghiệp (79,8%). Như vậy có thể thấy rõ sự chuyển dịch cơ cấu kinh tế dưới tác động của quá trình đô thị hóa khá rõ nét. Nhìn chung, tính thích ứng về chuyển đổi nghề nghiệp, khả năng thích nghi sinh kế của người dân các huyện ngoại thành vẫn còn khá khiêm tốn. Vì vậy, chính quyền địa phương cần lưu ý, tiếp tục thực hiện những chính sách, chương trình như chương trình xây dựng nông thôn mới, chương trình giảm nghèo... đến đối tượng người dân (phần lớn là nông dân) ở các huyện ngoại thành chưa kịp thích ứng, hoặc chuyển đổi nghề nghiệp (dễ dẫn đến tình trạng hộ nghèo hoặc tái nghèo), để từng bước định hình con người và lối sống đô thị cho người dân.

Về hoạt động nâng cao đời sống văn hóa tinh thần, chính quyền địa phương cũng thường xuyên được tạo sân chơi sinh hoạt văn hóa, luyện tập thể dục, thể thao cho nhân dân trên địa bàn; các khu phố, ấp xây dựng và thực hiện tốt quy ước, hương ước cộng đồng, phù hợp với nếp sống văn hóa, văn minh trên địa bàn. Các hoạt động tổ chức đều được người dân tham gia hưởng ứng ngày càng đông, điều này cho thấy nhu cầu thụ hưởng tinh thần của người dân ngày một nâng cao. Nếu địa phương có các hoạt động văn hóa hay, thu hút thì đều được người dân hưởng ứng, từ đó tuyên truyền những chính sách, những định hướng của địa phương sẽ hiệu quả hơn. Có thể thấy, tỷ lệ người dân tham gia họp tổ dân phố tại các huyện khá cao: thỉnh thoảng (32,6%), thường xuyên (35,1%), rất thường xuyên (15,8%).

Bảng 6: Tỷ lệ người dân tham gia họp tổ dân phố/tổ nhân dân tại các huyện ngoại thành Tp. Hồ Chí Minh

Họp tổ dân phố/tổ nhân dân	Số lượng	Tỷ lệ %
Không bao giờ	126	6.3
Hiếm khi	206	10.3
Thỉnh thoảng	652	32.6
Thường xuyên	701	35.1
Rất thường xuyên	315	15.8
Tổng	2000	100.0

Nguồn: Khảo sát xây dựng và phát triển văn hóa đô thị tại các huyện trên địa bàn Tp. Hồ Chí Minh giai đoạn 2021-2030

Nhiều gia đình chỉ tham gia họp tổ dân phố, không tham gia các hội nhóm nào khác, điều này cho thấy, những hoạt động thật sự gần gũi trong xóm, trong làng, ở các nhóm nhỏ như tổ dân phố được người dân tham gia thường xuyên hơn.

Ngoài các hoạt động sinh hoạt trong gia đình như đã phân tích, các địa phương cũng có những hoạt động nhằm nâng cao đời sống tinh thần của các gia đình như: thực hiện phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa” gắn với xây dựng nếp sống văn minh trong việc cưới, việc tang và lễ hội; bài trừ các hủ tục lạc hậu, mê tín dị đoan; xây dựng gia đình hòa thuận, hạnh phúc, tiến bộ; tương trợ giúp đỡ lẫn nhau... Người dân cũng tích cực tham gia vào hoạt động của địa phương, hay các sinh hoạt do địa phương tổ chức. Việc tích cực tham gia vào các hoạt động văn hóa trên đã giúp người dân nâng cao việc hưởng thụ văn hóa tinh thần, đặc biệt các hoạt động văn hóa gắn với cộng đồng, tạo tính kết nối cộng đồng. Tuy nhiên, mặc dù địa phương đã có đầy đủ các thiết chế văn hóa từ cấp huyện, thị trấn xuống cấp xã, đáp ứng tiêu chí nông thôn mới nâng cao, nhưng ở các huyện ngoại thành, các khu vui chơi hiện đại dành cho trẻ em như trong trung tâm thành phố còn ít, người dân cũng mong muốn có nhiều khu giải trí công cộng dành cho cộng đồng hơn để người dân huyện ngoại thành cũng có thể thụ hưởng các giá trị văn hóa tinh thần như người dân các quận nội thành. Bên cạnh đó, tình trạng các thiết chế văn hóa cũng đã xuống cấp, cần được quan tâm tu sửa, nâng cấp để đáp ứng nhu cầu của người dân.

Qua nghiên cứu báo cáo từ các địa phương, có thể thấy, trong công tác gia đình xây dựng đời sống văn hóa trong gia đình, các địa phương rất quan tâm đến bình đẳng giới, phòng chống bạo lực trong gia đình. Tuy nhiên, vấn đề gia đình hiện nay còn cần phải chú ý đến việc giữ gìn bản sắc truyền thống của gia đình trong xã hội hiện đại, đặc biệt nhìn từ mối quan hệ giữa các thế hệ trong gia đình. Và việc giữ gìn đó phải mang tính chủ động từ phía người dân, không mang tính áp đặt. Việc áp dụng bộ tiêu chí ứng xử trong gia đình đã được đưa vào triển khai, tuy nhiên không nên cứng nhắc, vì ngoài tính thống nhất của văn hóa, văn hóa còn có tính đa dạng, và chủ thể văn hóa phải chủ động giữ gìn và sáng tạo văn hóa chứ không thể theo một văn hóa mang tính “khuôn mẫu” áp đặt từ bên ngoài. Văn hóa phải được hình thành từ chính cộng đồng, đặt trong bối cảnh văn hóa Nam Bộ và Tp. Hồ Chí Minh. Nếu quá cứng nhắc áp đặt khuôn mẫu thì sẽ dẫn đến tình trạng hình thức, tuyên truyền nhiều nhưng kết quả áp dụng vào từng gia đình lại không như kỳ vọng.

5. Kết luận

Đời sống văn hóa vật chất và đời sống văn hóa tinh thần trong gia đình ở các huyện ngoại thành Tp. Hồ Chí Minh thể hiện những chuyển biến về nhu cầu hưởng thụ văn hóa vật chất và tinh thần, tuy nhiên, chuyển biến chưa nhiều và nhu cầu hưởng thụ cũng như tham gia các hoạt động văn hóa chung của các thành viên trong gia đình chưa thật sự cao.

Nâng cao đời sống văn hóa tinh thần cũng được địa phương chú ý qua đầu tư các thiết chế văn hóa và các hoạt động sinh hoạt văn hóa cộng đồng, các hoạt động này cũng được người dân các huyện ngoại thành hưởng ứng tham gia.

Trong đời sống văn hóa tinh thần, biểu hiện ở mối quan hệ giữa các thành viên trong gia đình, chúng tôi nhận thấy mối quan hệ này vẫn giữ nền nếp từ xưa đến nay trên tinh thần bình đẳng, tôn trọng lẫn nhau. Tuy nhiên, các gia đình đang có xu hướng cá nhân hóa, điều này đặt ra vấn đề cần quan tâm hơn nữa đến tính kết nối gia đình, giữ gìn mối quan hệ giữa các thành viên trong gia đình.

Bối cảnh hội nhập đặt ra nhiều thách thức trong cả gia đình và ngoài xã hội, đòi hỏi những thành viên trong gia đình phải chủ động trang bị bản lĩnh hội nhập, thích nghi, tận dụng cơ hội để hội nhập và cần có giải pháp khắc phục những hạn chế, những thách thức để đời sống gia đình được ổn định, bền vững, đáp ứng nhu cầu phát triển của xã hội.

Tài liệu tham khảo

- Bùi Quang Thanh. (2023). Một số luận bàn về hệ giá trị văn hóa Việt Nam. *Tạp chí Công sản*. https://www.tapchiconsan.org.vn/web/guest/van_hoa_xa_hoi/-/2018/828715/mot-so-luan-ban-ve-he-gia-tri-van-hoa-viet-nam.aspx
- Cục Thống kê Thành phố Hồ Chí Minh. (2022). *Niên giám thống kê TP. Hồ Chí Minh năm 2020*. Nxb. Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh.
- Đảng Cộng sản Việt Nam. (2021). *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*. t.1, 2. Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật.
- Tổng cục Thống kê. (2022). *Khảo sát mức sống cư dân năm 2021*.
- Lê Thị Ngọc Diệp và cộng sự (2023). *Xây dựng và phát triển văn hóa đô thị tại các huyện trên địa bàn TP. Hồ Chí Minh giai đoạn 2021-2030*. Đề tài theo Quyết định số 970/QĐ-SKH-CN.
- Đỗ Thị Bình, Nguyễn Linh Khiếu, Lê Ngọc Văn. (2002). *Gia đình Việt Nam và người phụ nữ trong gia đình thời kỳ công nghiệp hoá, hiện đại hoá*. Nxb. Khoa học xã hội.
- Lê Ngọc Văn. (Chủ biên, 2006). *Nghiên cứu gia đình - Lý thuyết nữ quyền, quan điểm giới*. Nxb. Khoa học xã hội.
- Lê Ngọc Văn. (2011). *Gia đình và biến đổi gia đình ở Việt Nam*. Nxb. Khoa học xã hội.
- Ngô Đức Thịnh. (2019). *Hệ giá trị văn hóa Việt Nam*. Nxb. Tri thức.
- Ngô Đức Thịnh. (2022). *Văn hóa vùng và phân vùng văn hóa Việt Nam*. Nxb. Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh.
- Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh. (2018-2022). *Báo cáo, số liệu của các huyện ngoại thành TP. Hồ Chí Minh*.
- Vũ Ngọc Khánh. (2007). *Văn hoá gia đình Việt Nam*. Nxb. Thanh niên.